

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในชุมชนบ้านจับพริก

เมื่อ อ.ศ.ค. เริ่มส่งเสริมการค้าเชิงโคนม โดยดำเนินงานในรูปรัฐวิสาหกิจในปี 2514 หลังจากรับโอนกิจการฟาร์มโคนม และศูนย์ฝึกอบรมไทย-เดนมาร์ค มาขึ้น การกึ่งหลักของอ.ศ.ค. คือ การส่งเสริมอาชีพ การเลี้ยงโคนมแก่เกษตรกรชาวไทยที่มีความชำนาญในเทคนิคการค้าเชิงโคนม เพื่อนำมาซึ่งความสำเร็จในการผลิตน้ำนมภายในประเทศเพื่อทดแทนการนำเข้า ถดถอยการสูญเสียเงินตราต่างประเทศ ขณะเดียวกันก็เพื่อเป็นทางเลือกใหม่ในการประกอบอาชีพของเกษตรกรไทย ให้หันมาประกอบอาชีพที่มีความมั่นคงมากขึ้น จากจุดนี้จึงทำให้ชาวบ้านจับพริกซึ่งขณะนั้นกำลังประสบปัญหาทำอาชีพการทำไร่ได้หันมาเลี้ยงโคนมกันมากขึ้น และในการเปลี่ยนแปลงอาชีพในครั้งนี้ จึงส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในหลาย ๆ ด้าน ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงในช่วงแรกคือการเปลี่ยนจากอาชีพการทำไร่มาสู่อาชีพการค้าเชิงโคนม การเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิต การเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ การเปลี่ยนแปลงประเพณีพิธีกรรม มาจนถึงแนวโน้มของอาชีพทำไร่และอนาคตของการเลี้ยงโคนม ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงจากอาชีพทำไร่สู่อาชีพการค้าเชิงโคนม

ในอดีตประมาณกว่า 30 ปีที่ผ่านมา ชาวบ้านจับพริกโดยส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพทำไร่ ทำสวน ประเภท ข้าวโพด ถั่วเหลือง ถั่วลิสง มันสำปะหลัง อ้อย กล้วย และพืชสวนครัว เป็นต้น เนื่องจากเหตุผลจากปัจจัยทางภูมิศาสตร์ของท้องถิ่นนี้ที่เป็นที่ราบสูง มีภูเขาตลบจับซ้อน จึงอำนวยการให้เหมาะสมกับการประกอบอาชีพนี้ แม้ว่าในขณะนั้นผลผลิตทางการเกษตรของพืชไร่เหล่านี้ราคาจะตกต่ำ เกษตรกรไม่สามารถกำหนดราคาขายผลผลิตเองได้ ต้องจำหน่ายผ่านระบบพ่อค้าคนกลาง หนำซ้ำในระยะต่อมาสภาพทางภูมิอากาศก็ยังไม่เอื้ออำนวย แต่ชาวบ้านจับพริกก็ไม่มีทางเลือกอื่นที่ดีกว่าการทำไร่ จึงได้แต่ยอมรับความผันแปรทางเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่ออดทนทำต่อไปเรื่อย ๆ ผลผลิตที่ได้มาก็นำไปขายก็มีแค่ขาดทุน เมื่อขาดทุนก็ต้องไปกู้หนี้ยืมสิน โดยนำที่ดินของคนไปค้ำประกัน และเมื่อไม่สามารถหาเงินมาไถ่ที่ดินคืนได้ ที่ดินที่นำไปจำนองนั้นก็ถูกยึด ชาวบ้านก็ไม่มีที่ดินทำกิน จึงต้องหันไปประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปทั้งในและนอกหมู่บ้าน แม้รายได้จะไม่มากนัก แต่มันก็ต้องทำด้วยความจำเป็นเพื่อความอยู่รอดของคนและครอบครัว

จนกระทั่งในปีพุทธศักราช 2514 เริ่มมีการก่อตั้งองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า อ.ศ.ค. ได้ร่วมกันกับทางอำเภอมวกเหล็กในการรณรงค์ส่งเสริมให้ชาวบ้านหันมาประกอบอาชีพการค้าเชิงโคนม และค้ำนมเพื่อสุขภาพ ส่งผลให้ชาวบ้านในท้องถิ่นนี้รวม

ทั้งหมดบ้านจับพริก หมู่ที่ 4 ได้หันมาทดลองประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนม โดยในช่วงแรกแต่ละบ้านจะมีโคนมถูกผสมเพียงไม่กี่ตัว จนสามารถเลี้ยงจนมีจำนวนโคนมเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และอาชีพการเลี้ยงโคนมก็กลายมาเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านจับพริก ทำให้ชาวบ้านมีงานทำตลอดปี มีรายได้สม่ำเสมอ ครอบครัวที่เคยทำไร่ก็เลิกทำไร่หันมาเลี้ยงโคนม ครอบครัวที่ไปทำงานรับจ้างก็มีอาชีพเพิ่มขึ้น คือ รับจ้างเลี้ยงโคนม ครอบครัวเหล่านี้จะทำงานเก็บเงินเพื่อซื้อคอกจากฟาร์มที่คนรับจ้าง เพื่อนำมาประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมสำหรับครอบครัวตนเอง

ไม่ใช่เหตุผลจากรายได้เพียงอย่างเดียวที่ทำให้ชาวบ้านจับพริก หันมาประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมกันมากขึ้น เหตุผลอีกประการหนึ่งก็คือ เมื่อไม่นานมานี้ พื้นที่ในรอบ ๆ ตำบลมิตรภาพ มีการก่อสร้างโรงงานปูน โรงงานกลั่นน้ำมัน ปิมน้ำมัน ดึงแฉะ บ้านจัดสรร และรีสอร์ท เกิดขึ้นมาก ทำให้เกิดการกว้านซื้อที่ดินกันเกิดขึ้นอย่างมาก โดยราคาประมาณประเมินที่ชาวบ้านได้รับ ตกประมาณ 6 แสนบาทต่อไร่ สำหรับที่ดินติดถนนลาดยาง และราคาจะลดลงเรื่อย ๆ หากที่ดินถูกเข้าไป ราคาที่นายหน้าเสนอให้กับชาวบ้านนี้เป็นจำนวนเงินที่สูงมากสำหรับชาวบ้านจับพริก ช่วงนั้นการค้าขายที่ดินแถบนี้จึงบูมมาก โดยเกิดการขายที่ดินสองกรณี คือ ขายที่ดินของคนจนหมดแล้ว คนก็ไปซื้อดึกแถวหรือหมู่บ้านจัดสรรอยู่ และขายที่ดินเพียงบางส่วนแล้วส่วนที่เหลือคนก็อาศัยอยู่ และนำเงินที่ขายที่ดินฝากธนาคารกินดอกเบี้ย แต่ก็ยังมีบางครอบครัวที่ไม่ต้องการจะขายที่ดิน หากแต่ถูกบังคับให้ต้องขาย เนื่องจากบางครั้งนายทุนกว้านซื้อที่ดินที่ติดกับตนโดยรอบแล้ว หากคนไม่ขายก็จะไม่มีทางออกไปสู่ถนน แม้ว่านายหน้าจะไม่ได้มีการบังคับให้ขาย แต่ชาวบ้านจับพริกส่วนใหญ่ที่คอกอยู่ในสถานการณ์เช่นนี้ก็จำเป็นต้องขาย และที่ร้ายกว่านั้นบางกรณีผู้เป็นพ่อแม่ไม่ต้องการขายแต่บรรดาถูกหลานบังคับให้ขายเพราะเห็นว่าได้จำนวนเงินมาก ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ชาวบ้านจับพริกจำเป็นต้องขายที่ดินเพื่อความสุขของครอบครัว เมื่อได้เงินจากการขายที่ดินเป็นจำนวนมากแล้ว บางครอบครัวก็ใช้จ่ายเงินอย่างฟุ่มเฟือย บางครัวครอบก็ถูกถูกหลานหลอกเอาเงินเมื่อเงินหมด ที่ดินทำกินก็ไม่มี จึงเป็นเหตุให้ชาวบ้านที่ยังอาศัยอยู่ในหมู่บ้านจับพริก หันมาประกอบอาชีพรับจ้างเลี้ยงโคนม เก็บเงินเพื่อซื้อคอกโคนมเลี้ยง จนสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพหลักได้

หลังจากที่ชาวบ้านจับพริกหันมาเลี้ยงโคนมกันแทบทุกครัวเรือน ชีวิตประจำวันก็เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยกิจวัตรประจำวันของชาวบ้านจับพริกตั้งแต่เช้าถึงเย็นของแต่ละครอบครัว จะมีลักษณะคล้าย ๆ กัน คือ ต้องตื่นมาทำความสะอาดคอกโค ให้อาหารโค รีดนมโค ทำความสะอาดพื้นคอกมูลโค ปัสสาวะโค ไปตัดหญ้าขน เป็นต้น ทำให้ชาวบ้านจับพริกไม่มีเวลาว่างที่จะไปทำอย่างอื่น เพราะการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับชีวิตสัตว์ ต้องมันดูแลมันทั้งวัน แต่ถึงอย่างไรชาวบ้านจับพริกก็พอใจกับรายได้ และการดำรงชีวิตในแต่ละวัน

จากเหตุผลทั้งหมดเป็นปัจจัยผลักดันให้ชาวบ้านจับพริกหันมาเลี้ยงโคนมกันอย่างมากมาย และยึดการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพหลัก ขณะที่การทำไร่ไถนก็ค่อย ๆ ลดลงจนเลิกไปในที่สุด

การเปลี่ยนแปลงวิธีการผลิต

การเลี้ยงโคนมของชาวบ้านจับพริกในระยะเริ่มแรกนั้น เป็นการเลี้ยงแบบพื้นบ้านที่ไม่ค่อยมีความรู้ทางโคนมมากนัก อีกทั้งยังเลี้ยงแบบไม่ถูกสุขลักษณะ โดยเป็นการเลี้ยงที่ไม่มีการทำบันทึกประวัติ และการฉีดยาป้องกันโรคต่าง ๆ เกี่ยวกับโค อาทิ โรคไข้เห็บ โรคไข้ตามวัน โรคเดานมอักเสบ โรคแท้งติดคอ แท้งถูก รกค้าง มดถูกอักเสบ โรคท้องร่วง โรคทางระบบหายใจ ปัญหาทางระบบสืบพันธุ์ โรคกินเท้าเปื่อย เป็นต้น โดยโรคที่เกิดมากที่สุดคือ โรคเดานมอักเสบ และโรคไข้ตามวัน ส่วนโรคที่ทำให้โคตายมากที่สุด คือ โรคไข้เห็บ นอกจากขาดความรู้เกี่ยวกับโรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้กับโคแล้ว สภาพโรงเรือนที่ทึบ ไม่มีอากาศถ่ายเท ยังก่อให้เกิดปัญหาตามมากับทั้งโคและชาวบ้านผู้เลี้ยงโคอีกด้วย อีกทั้งยังพบว่าแมลงวันมักจะชอบตกลูกตักกล่าวนี้ ตกกลางคืนก็จะมีฝูงเพราะบริเวณบ้านมักมีน้ำขัง สภาพดังกล่าวส่งผลให้มีกลิ่นเหม็นเข้าไปในน้ำนมได้ ราคาน้ำนมในช่วงนั้นจึงไม่ค่อยดีนัก และน้ำนมก็ไม่ค่อยดีม ค่อมาทางสหกรณ์โคนมทั้งสองแห่งได้มีการจัดระบบบริหารและการจัดการใหม่ภายใต้การนำของ อ.ส.ค. ประกอบกับชาวบ้านจับพริกเริ่มมีประสบการณ์ในการเลี้ยงโคนมมากขึ้น จึงทำให้เกิดมาตรฐานในการเลี้ยงโคนม การให้น้ำนมดิบของแม่โค รวมทั้งสภาพโรงเรือนมีสภาพที่ดีขึ้น เพราะทางสหกรณ์ได้กำหนดมาตรฐานของสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ โดยการให้คำแนะนำและนำไปคิดรวมกับค่าน้ำนมดิบที่ชาวบ้านจับพริกแต่ละครอบครัวส่งมา ราคาน้ำนมดิบของแต่ละครอบครัวจึงแตกต่างกัน ใครต้องการให้ได้ราคาน้ำนมดิบสูงก็ต้องเพิ่มสุขภาพในแต่ละค้ำที่ทาง สหกรณ์โคนมกำหนด

ในช่วงแรกที่ทาง อ.ส.ค. และทางอำเภอรวมเหล็ก ได้รณรงค์ส่งเสริมให้ชาวบ้านจับพริกหันมาเลี้ยงโคนมแทนการทำไร่ไถน การสมัครเข้าเป็นสมาชิกของสหกรณ์โคนมรวมเหล็กหรือสหกรณ์โคนมไทย-เคนมาร์ค มิตรภาพ จะไม่ได้เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ใครอยากเป็นสมาชิกสหกรณ์โคก็ได้ ต่อมาเมื่อมีผู้เลี้ยงโคนมกันเพิ่มมากขึ้น ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มมากขึ้น จำนวนโคนมก็เพิ่มมากขึ้น ทำให้ครอบครัวอื่น ๆ มีความประสงค์ที่จะเลี้ยงโคนม ทางสหกรณ์จึงต้องมีการจัดการกับระบบการบริหาร ระบบการควบคุมการทำงานให้เหมาะสมกับจำนวนน้ำนมที่ได้รับมาและที่จะเพิ่มขึ้น โดยมีการศูนย์รับน้ำนมให้ใหญ่ขึ้น เพิ่มวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอกับน้ำนมที่รับมาจากชาวบ้าน นอกจากนั้นในการสมัครเป็นสมาชิกสหกรณ์โคนมใดก็ตาม ก็ได้มีการเพิ่มระเบียบกฎเกณฑ์ในการสมัครอีก คือ ผู้ที่สามารถสมัครเป็นสมาชิกได้จะต้องมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป และในการสมัครแต่ละครั้งจะต้องเสียค่าสมัครเป็นสมาชิกจำนวน 100 บาท ค่าหุ้นหรือค่าค้ำประกันตัวเอง อีก 1,000 บาท

รวมเป็น 1,100 บาท เพียงเท่านี้ก็ถือว่าผู้นั้นเป็นสมาชิกของสหกรณ์ที่คนไปสมัครแล้ว แต่เมื่อไม่ก็ปีมานี้ทาง อ.ส.ค. ได้กำหนดให้สหกรณ์โคนมเพิ่มกฎระเบียบในการสมัครเป็นสมาชิกอีก คือ คุณสมบัติของผู้สมัครจะต้องมีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ค่าสมัครจำนวน 100 บาท ค่าหุ้นจำนวน 1,000 บาท และผู้สมัครจะต้องอบรมหลักสูตรการเลี้ยงโคนมอีก 15 วันหลังจากวันที่สมัครเป็นสมาชิกแล้วจึงสามารถนํานํ้านมมาส่งให้สหกรณ์ได้ และเมื่อส่งนํ้านมครบ 1 เดือนทางสหกรณ์ก็จะคิดราคาหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าอาหารและวัสดุอุปกรณ์ที่สมาชิกรับไปก่อนออกจากเงินรายได้ค่านํ้านมในแต่ละเดือน รวมทั้งทางสหกรณ์ได้หักเงินฝากของสมาชิกรวบรวมไว้กับสหกรณ์โคนมขึ้นค่า 1 % จากรายได้สุทธิ แล้วนำไปรวมไว้ในค่าหุ้น และทางสหกรณ์จะคิดดอกเบี้ยเป็นเงินปันผลในปลายปี

สำหรับเงินปันผลสหกรณ์โคนมมวกเหล็กนั้น สมาชิกจะได้รับเงินปันผลโดยแบ่งออกเป็นเงินปันผลตามหุ้น 13 % เงินเฉลี่ยคืนธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย 2.25 % เงินเฉลี่ยคืนตามธุรกิจรวบรวมนํ้านมดิบ 0.12/กิโลกรัม แล้วนำมารวมก็จะได้เงินปันผลปลายปีของสมาชิกดังตัวอย่างตาราง

ตารางที่ 9 ตัวอย่างแสดงเงินปันผลประจำปี 2541 ของสมาชิกสหกรณ์โคนมมวกเหล็ก

เงินปันผลปี 2541

สมาชิกกลุ่มจับพริก

เบอร์ ถึง	ชื่อ-นามสกุล	31 ธันวาคม 2541จำนวน เงินหุ้น	เงินปันผล ตามหุ้น 13 %	ธุรกิจจัดหา สินค้ามาจำหน่าย เงิน เฉลี่ยคืน 2.25%	ธุรกิจรวบรวม นํ้านม ดิบเฉลี่ย คืนตาม 0.12/ก.ก.	รวม	หมายเหตุ
055	คุณวิรัช เทพไทย	2,710	352	-	-	352	
094	คุณสุดา ขาวห้อง	12,780	1,248	3,333	6,458	1,1039	
150	คุณจํานงค์ ศรีแสงศรี	21,290	2,547	4,222	2,077	8,846	
193	คุณชราพงษ์ รัตนประสิทธิ์	2,110	274	-	-	274	
256	คุณปาน สมณฑกุต	10,130	901	3,478	3,414	7,793	

(ต่อ)

เงินปันผลปี 2541
สมาชิกกลุ่มชาพรัก

เบอร์ ถึง	ชื่อ-นามสกุล	31 ธันวาคมเงินปันผล 2541จำนวน เงินหุ้น	เงินปันผล ตามหุ้น 13 %	ธุรกิจจัดหา สินค้ามาจำ หน่าย เงิน เฉลี่ยคืน 2.25%	ธุรกิจรวม รวมน้ำมัน คิบเฉลี่ย คืนตาม 0.12/ก.ก.	รวม	หมายเหตุ
348	คุณบังอร อัคร	3,930	421	2,298	1,323	4,042	
352	คุณเพ็ญจันทร์ อัคร	3,930	421	2,298	1,323	4,042	
358	คุณสมาน ศรีแสงศรี	15,410	1,555	379	5,362	7,296	
416	คุณวิภา พุชวา	8,280	886	2,399	2,362	5,647	
514	คุณนงลักษณ์ กักดี	1,250	35	140	529	704	
582	คุณแสงจันทร์ เพชรภา	15,600	1,783	2,947	3,523	8,253	
584	คุณรุ่งเช้า โคตรสูงเนิน	9,710	1,173	1,790	1,050	4,013	
615	คุณทุเรียน พุทธิศิริ	1,500	38	5	898	941	
621	คุณอภิวรรณ ทำนุทด	19,380	2,245	747	4,083	7,075	
637	คุณประคอง จันทร์ทีคา	1,480	37	79	828	944	
663	คุณรุ่งดาวัดธ์ วงเคือก	9,470	865	1,603	2,047	4,515	

ที่มา : สหกรณ์โคนมมวกเหล็ก จำกัด

ในส่วนของเงินปันผลนี้ สมาชิกจะได้รับส่วนปันผลทุกสิ้นปีของทุกปี จำนวนจะมากหรือน้อยนั้น ก็ขึ้นอยู่กับจำนวนน้ำมันคิบที่สมาชิกส่งให้กับสหกรณ์เป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นจะเป็นเปอร์เซ็นต์การคืนค่าวัสดุอุปกรณ์ในการเลี้ยงโคนม และค่าอาหารโคนมที่สมาชิกซื้อ รวมทั้งเงินฝากที่สหกรณ์หักทุกเดือน และที่สำคัญเงินปันผลก็ต้องขึ้นอยู่กับกำไรของสหกรณ์ด้วย

นอกจากนี้ในช่วงแรกของการส่งน้ำมันดิบนั้น ไม่มีมาตรฐานใดเป็นตัวกำหนดวัดความสะอาด ไขมัน และตะกอนในน้ำมัน หากจะบริโภคน้ำมันก็จะต้องทำเพียงนำน้ำมันดิบมาต้มให้เดือด ผสมกับน้ำคอกทราซเท่านั้น ต่อมาภายหลังจึงมีการตรวจสอบน้ำมันเพิ่มเติม โดยผ่านขบวนการพาสเจอร์ไรส์ เพื่อนำไปบรรจุในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ และมีการตรวจสอบความสะอาดทั้งหมด เพื่อให้ถูกหลักอนามัยอีกด้วย และคอกโคนมครั้งแรก ๆ นั้น ชาวซัพริกทำเพียงพียงหมาแห้งคานึงจาก เป็นลักษณะที่ทำขึ้นอย่างง่าย ๆ โดยใช้วัสดุธรรมชาติใกล้ ๆ ตัว นำมาคัดแปลงให้เกิดประโยชน์ ปัจจุบันคอกโคนมได้ถูกปรับเปลี่ยนเป็นโรงเรือนที่ถูกต้อง โดยทำจากเหล็กและปูนซีเมนต์เป็นส่วนใหญ่ มีการทำรางอาหาร ร่อนน้ำเสีย เทพื้นปูนและหลังคามุงกระเบื้อง ทั้งหมดนี้เป็นการสร้างด้วยวัสดุที่ทนถาวร และใช้งานได้มากกว่าในอดีตแทบทั้งสิ้น

รวมถึงอุปกรณ์การรีดนม จากอดีตที่ต้องใช้มือรีด ซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองทั้งแรงงานและเวลาค่อนข้างมาก แต่ปัจจุบันได้มีเครื่องรีดนมอันเป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัย และสะดวกรวดเร็วกว่าเหมาะสำหรับผู้เลี้ยงที่มีจำนวนแม่โคนมมากกว่า 10 ตัวขึ้นไป แม้จะมีราคาที่ยังแพงประมาณ 28,000 บาท และหากเป็นเครื่องรีดนมที่นำเข้าจากต่างประเทศราคาก็จะแพงถึงเครื่องละ 4-5 หมื่นบาท แต่โดยส่วนใหญ่แล้วชาวซัพริกจะมีเครื่องรีดนมกันแทบทุกครัวเรือนเพราะการขยายฟาร์มในอนาคตนั้นจะต้องมีโคนมจำนวนมากขึ้น จึงเป็นประเด็นชวนให้ซื้อเป็นหลักสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่

เมื่อครั้งที่ชาวบ้านซัพริกยังดำรงชีพด้วยการทำไร่ นั้น เป็นวิถีชีวิตที่ต้องสัมพันธ์กับฤดูกาล พืชผลที่ทำกรเพาะปลูก ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด ถั่วลิสง ถั่วเหลือง ถั่วหุง เมื่อดินฟ้าอากาศไม่อำนวย ผลผลิตก็ได้ไม่ดี นอกจากนั้นยังถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลางอีก ชาวบ้านจึงอยู่ในภาวะขาดทุนทุกปี เมื่อไม่มีเงินก็ต้องไปกู้หนี้ยืมสินโดยนำที่ดินไปจำนอง และเมื่อไม่มีเงินไปไถ่ถอน ที่ดินก็ถูกยึด เมื่อไม่มีที่ดินก็ไม่สามารถทำอะไรได้ จึงจำเป็นต้องหาอาชีพอื่นทำแทน เช่น ไปทำงานรับจ้างภายใน-นอกหมู่บ้าน รับจ้างทำไร่กับครอบครัวที่ยังมีที่ดิน ไปหาของป่าจำพวกหน่อไม้ ขูดเผือก ขูดมัน หาสัตว์ป่าจำพวก กระรอก กระแต กระต่าย กุ้ง กวาง หมูป่า เป็นต้น ชาวบ้านเหล่านี้จำเป็นต้องใช้จ่ายอย่างประหยัด คนที่ไปทำงานต่างจังหวัดเมื่อได้เงินเดือนมา ก็ต้องส่งกลับมาให้พ่อแม่พี่น้อง เพื่อเป็นการจุนเจือค่าใช้จ่ายให้กับทางบ้านได้อีกส่วนหนึ่ง

ต่อมาเมื่อชาวบ้านซัพริกได้หันมาเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพหลัก คนที่เลี้ยงส่วนใหญ่ก็จะเป็นรุ่น พ่อ แม่ ปู่ อา ตา ยาย แต่สำหรับรุ่นลูกหลานนั้นก็ไม่มีขมที่จะเลี้ยงกัน เพราะเป็นงานที่หนัก สกปรก และไม่ได้แค้นคว้า แต่บางคนก็คิดว่าพ่อแม่ยังทำพอไว้ เราควรไปหารายได้ทางอื่นมาทดแทน จึงทำให้ภายในแต่ละครอบครัวเกิดอาชีพเสริมขึ้นมาคู่กับการเลี้ยงโคนม

ดังนั้นการประกอบอาชีพของชาวบ้านจับพริกจึงสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. เกษังโคนมเป็นรายได้หลักอย่างเดียว
2. เกษังโคนมเป็นรายได้หลักและมีรายได้เสริมอื่น
3. ไม่ได้เลี้ยงโคนม

ซึ่งในแต่ละประเภทก็ยังสามารถแยกอาชีพเป็นเปอร์เซ็นต์ ได้ดังตารางที่ 10 คือ

ตารางที่ 10 แสดงการประกอบอาชีพของชาวบ้านจับพริก หมู่ที่ 4

อาชีพ	จำนวนครอบครัว	คิดเป็น %
เลี้ยงโคอย่างเดียว	79	75.24
เลี้ยงโคและรับจ้าง	15	14.29
เลี้ยงโคและค้าขาย	8	7.62
เลี้ยงโคและรับราชการ	2	1.90
ทำไร่	1	0.95
รวม	105	100.00

ที่มา : การสำรวจด้วยตนเอง ในปี พ.ศ. 2542

สำหรับครอบครัวที่ทำไร่ปัจจุบันแทบจะไม่มีแล้ว คือ เหลือเพียง 1 ครอบครัว ส่วนใหญ่จะยึดอาชีพเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพหลัก เนื่องจากรายได้ที่ได้จากอาชีพเลี้ยงโคนมนั้นสม่ำเสมอ และเป็นที่น่าพอใจสำหรับชาวบ้านทุกครัวเรือน

ด้วยเหตุผลจากรายได้เป็นหลักสำคัญ จากข้อมูลของการสำรวจความจำเป็นขั้นพื้นฐานชุมชน ในเขตตำบลมิตรภาพ อำเภอเวียงเหล็ก จังหวัดสระบุรี ซึ่งก็รวมทั้งหมู่บ้านจับพริก หมู่ที่ 4 นี้ด้วย ประชากรมีรายได้เฉลี่ยถึงประมาณเดือนละ 10,000 บาทต่อครอบครัว จัดได้ว่าการเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพที่ทำรายได้สูงกว่าอาชีพอื่น ๆ ในสาขากษัตริกรรม ดังนั้นชาวจับพริกจึงมีความเป็นอยู่ที่ดีกว่าหมู่บ้านอื่นที่ไม่ได้เลี้ยงโคนม โดยภายในหมู่บ้านจับพริกเริ่มมีการซื้อรถกระบะมาใช้กันมากขึ้น เพราะเป็นสิ่งจำเป็น และมีความสะดวกรวดเร็วในการบรรทุกวัสดุอุปกรณ์ อาหารขนที่

นำมาจากสหกรณ์โคนม มีไว้รับส่งบุตรหลานที่เรียนหนังสือในตัวอำเภอรวมเหล็ก และบางครอบครัวก็นำมาเป็นรถบริการรับส่งน้ำมัน สำหรับการซื้อรถกระบะจะมีทั้งการซื้อแบบเงินสดและเงินผ่อน ตามกำลังทรัพย์และตามความพอใจของผู้ซื้อ ประการต่อมาที่ชี้ให้เห็นถึงภาวะด้านเศรษฐกิจอันดีของชาวบ้านซับพริกก็คือ ตัวอาคารบ้านเรือนที่มีการปลูกสร้างใหม่ เป็นบ้าน 2 ชั้น มีทั้งครึ่งตึกครึ่งไม้ และบ้านตึกทั้งหลัง ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าเดิม นอกจากนี้ในแต่ละครอบครัวจะมีเครื่องใช้ไฟฟ้าอำนวยความสะดวกอีกด้วย เช่น ตู้เย็น โทรทัศน์ วิทยุ วิดีโอ และเครื่องซักผ้า เป็นต้น

การเลี้ยงโคนมจะต้องให้ความเอาใจใส่กับมันอย่างมาก เนื่องผลผลิตที่เราต้องการนั้นได้จากตัวโคซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิต เพราะฉะนั้นนอกจากจะดูแลอาหารการกินแล้ว ยังต้องดูแลถึงสุขภาพอนามัย และถึงแวดล้อมของโคอีกด้วย ชาวบ้านซับพริกจึงต้องคอยอยู่กับโคตลอดทั้งวัน ดังนี้

ตารางที่ 11 แสดงการทำงานของชาวบ้านซับพริกในหนึ่งวัน

เวลา	กิจกรรม
04.00-05.00 น.	ตื่นนอน
05.15-06.00 น.	ทำความสะอาดตัวโคและให้อาหารโค
06.00-07.30 น.	รีดนมโค
07.30-08.30 น.	ล้างคอกโค
08.30-09.00 น.	รับประทานอาหารเช้า
09.00-12.00 น.	ไปตัดหญ้าขน
12.00-13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00-14.00 น.	พักผ่อน
14.00-15.00 น.	ให้อาหารโค ล้างคอกโค และทำความสะอาดตัวโค
15.00-16.00 น.	รีดนมโค
16.00-19.00 น.	ไปตัดหญ้าขน
19.00-20.00 น.	รับประทานอาหารเย็น
20.00-21.00 น.	ดูโทรทัศน์
21.00 น.	เข้านอน

ที่มา : การสำรวจด้วยตนเอง ในปี พ.ศ. 2542

แม้ว่าการเลี้ยงโคนมจะไม่ใช่งานหนักอย่างการทำไร่ แต่อาชีพนี้ก็เป็งานจุกจิกที่ไม่มีวันหยุด เพราะหากหยุดแล้วจะมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในครอบครัวเป็นอันมาก ทว่าผลตอบแทนที่ได้รับกลับมานั้น ต้องยอมรับว่าคุ้มค่าสำหรับการเหน็ดเหนื่อยอย่างแท้จริง

การเปลี่ยนแปลงประเพณีพิธีกรรม

ชาวบ้านชัยพริกนั้นนับถือศาสนาพุทธมาตั้งแต่สมัยยังประกอบอาชีพทำไร่ทำสวนกันอยู่ โดยมีวัดชัยพริกเป็นศูนย์รวมจิตใจชาวบ้าน มีการประกอบประเพณีพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนาเช่นเดียวกับคนไทยโดยทั่วไป ในการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับอาชีพทำไร่ ชาวบ้านชัยพริกจะมีการเช่นไหว้เจ้าพ่อบุญถือ เจ้าป่าเจ้าเขา ผีบรรพบุรุษ ต่าง ๆ เป็นประจำ นอกจากนั้นชาวบ้านชัยพริกยังมีการบ่นบนศาลกล่าวขอให้ผลผลิตที่เพาะปลูกดี ดินฟ้าอากาศอำนวย และขายได้ราคาดี รวมทั้งยังมีการบ่นให้ญาติพี่น้องหายป่วยด้วย ของที่นำมาไหว้หรือแก้บนก็จะเป็นจำพวกของที่พอลาได้ ไม่มากมาย เนื่องจากทุกครอบครัวมีฐานะยากจน

ต่อมาเมื่อชาวบ้านหันมาประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมแล้ว ความเป็นอยู่ก็ดีขึ้น มีรายได้มากขึ้น การที่จะทำพิธีเช่นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ก็จะมีการจัดมากขึ้น มีพิธีรีตองเพิ่มขึ้น ในการบ่นบนศาลกล่าวก็เปลี่ยนเป็น บ่นเพื่อให้โคนมให้นมได้มาก ๆ โคนมสุขภาพที่ดี ไม่เจ็บไม่ป่วย เหล่านี้เป็นต้น นอกจากนั้นการเช่นไหว้เจ้าป่าเจ้าเขาก็กดน้อยลง เหลือเพียงแต่เช่นไหว้ที่บ้านและบอกกล่าวแก่เจ้าป่าเจ้าเขาเท่านั้น แต่พิธีเช่นไหว้ที่จัดกันใหญ่ทุกปี คือ การจัดงานเช่นไหว้เจ้าพ่อบุญถือ

การจัดงานเช่นไหว้เจ้าพ่อบุญถือ จะจัดกันทุกเดือน 6 ขึ้น 6 ค่ำของทุกปี โดยเจ้าภาพผู้จัดงานของทุกปีคือ ดำรงที่ชาวบ้านมักจะเรียกกันว่า “จ่าเหวย” เป็นคนภายในหมู่บ้านและมีความศรัทธาในเจ้าพ่อบุญถือเป็นอย่างมาก โดยแต่ละบ้านจะส่งสมาชิกในครอบครัวเป็นตัวแทนไปกราบไหว้และถวายอาหารคาวหวาน แม้แต่ญาติพี่น้องที่แต่งงานอพยพโยกย้ายไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่อื่นเมื่อถึงวันไหว้เจ้าพ่อบุญถือก็จะกลับมาเพื่อกราบไหว้และถวายอาหาร หากคิดจะไม่สามารถมาได้ ด้วยกรณีใดก็ตาม ก็มักจะส่งเงินมาให้ญาติพี่น้องของคนนำไปซื้อของถวาย การเช่นไหว้ส่วนใหญ่ นั้นของที่นำมาไหว้ จะเป็นอาหารคาวหวาน ผลไม้ตามเทศกาล และดอกไม้ จำพวก หัวหมู เป็ด ไก่ กุ้ง ส้ม ขนมห่มขวาห่มแดง หมาก พลุ พวงมาลัย เป็นต้น และที่ขาดไม่ได้คือ เหล้าขาว และบุหรี่ ชาวบ้านว่ากันว่าเจ้าบุญถือชอบดื่มเหล้าและสูบบุหรี่ โดยในวันงานชาวบ้านชัยพริกและชาวบ้านใกล้เคียงจะมารวมกันที่ศาลเจ้าพ่อบุญถือศาลใหญ่ ซึ่งอยู่ตรงทางเข้าหมู่บ้าน ก่อนวันงาน จะมีการทำความสะอาดสถานที่ จัดตกแต่งสถานที่ ประดับประดาไปด้วยดอกไม้สดงาม ชาวบ้านจะมีรวมกันในวันงานช่วงเช้า พร้อมทั้งนำสิ่งของที่คนต้องการนำมาเช่นไหว้ของแต่ละครอบครัว มาวางหน้าศาล ซึ่งจะมีการจัดเตรียมพื้นที่วางไว้ครมมาก่อนที่วางใกล้ศาลแล้วก็จุดธูปไหว้เจ้าพ่อบุญถือ ส่วนใครมาที่หลังก็วางลดหลั่นกันไปแล้วจุดธูปไหว้เจ้าพ่อบุญถือเช่นกัน ชาวบ้านจะมารวมกัน

ทั้งหมดไม่เกินเวลา 10.00 น. หลังจากนั้นจำพวกก็จะเป็นผู้นำกล่าวสักการะเจ้าพ่ออีกครั้งหนึ่ง พร้อมทั้งจุดธูป รอนธูปเกือบหมดก้าน ก็ประมาณเวลา 11.30 น. ก็เป็นอันเสร็จพิธีซึ่งจะเสร็จก่อนเที่ยง หลังจากนั้นชาวบ้านก็จะนำของที่เตรียมมา มาล้อมวงกันรับประทานพร้อมทั้งสังสรรค์พูดคุยกันที่หน้าศาลเจ้าพ่อ เมื่อรับประทานอาหารกันเสร็จก็ช่วยกันทำความสะอาดสถานที่ และแยกย้ายกันกลับบ้าน

นอกจากงานประจำปี การเซ่นไหว้เจ้าพ่อบุญถือก็ยังมีการไหว้ตามแรงศรัทธาของแต่ละบ้าน โดยหากบ้านใดมีการตั้งศาลเจ้าพ่อขึ้นมาเอง ก็จะไหว้ที่บ้านคน ส่วนบ้านใดไม่มีศาลเจ้าพ่อและไม่สะดวกที่จะไปไหว้ที่ศาลเจ้าพ่อ ก็จะเซ่นไหว้ที่บ้านคนและใช้การระลึกถึงท่าน ส่วนในเรื่องการขนานศาลกล่าวต่อเจ้าพ่อนั้น โดยมากจะขนในเรื่องขอให้ครอบครัวอยู่กันอย่างมีความสุข ขอให้ขายที่ดินได้ในราคาดี ขอให้โคนมหายป่วยและผลิตน้ำนมได้จำนวนมาก ๆ เป็นต้น เมื่อสำเร็จก็จะมาแก้บนต่อเจ้าพ่อ ของที่นำมาแก้บนกันมากที่สุด คือ การรำกลองยาว การเล่นตลก เนื่องจากชาวบ้านเชื่อกันว่าเจ้าพ่อชอบดู การรำกลองยาวนั้นจะเป็นที่นิยมมากกว่า เนื่องจากราคาถูกกว่า และสะดวกรวดเร็ว การรำกลองยาวจะมีอยู่ 2 ชุด คือ ชุดใหญ่ ประกอบไปด้วยผู้รำจำนวน 20 คน และชุดเล็ก จะประกอบไปด้วยผู้รำจำนวน 10 คน ใช้เวลาประมาณ 20 นาที โดยจะตีเป็นเพลง แต่การขนนั้นก็จะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง อาทิ รายได้ของผู้บน เรื่องที่บนว่าธรรมดาหรือร้ายแรง บนมากบนน้อย และความสะดวกของผู้บนด้วย เพราะบางคนก็ไม่ได้บนการแสดงดังที่กล่าวมา อาจจะเป็นพวก อาหาร ผลไม้ พวงมาลัย เหล้าขาว บุหรี่ แทน

นอกจากการจัดงานเซ่นไหว้เจ้าพ่อบุญถือแล้ว ก็ยังมีการเซ่นไหว้ผีบรรพบุรุษทุกวัน สงกรานต์ การเซ่นไหว้ศาลพระภูมิ การเซ่นไหว้ผีบ้านผีเรือน การเซ่นไหว้เจ้าป่าเจ้าเขา โดยมีการทำพิธีอันวอนขอเรื่องถึงศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการทำมาหากิน การดำเนินชีวิตของคน โดยเฉพาะผู้หญิงที่อายุมาก ประมาณ 40 ปีขึ้นไป จะมีความเชื่อในเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาตินี้มากที่สุด แต่ในรุ่นหลัง ๆ ที่ได้รับการศึกษามากขึ้น จะมีความเชื่อในเรื่องนี้ลดน้อยลง แต่ก็ไม่ได้ห้ามปรามหรือต่อต้านใด ๆ ส่วนในบทบาทของศาสนา และประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ ทางพุทธศาสนา ก็ยังคงดำรงอยู่อย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการสร้างสำนึกร่วมในชุมชน และการเป็นศูนย์กลางกิจกรรมของชุมชน

แนวโน้มของอาชีพทำไร่

สภาพเศรษฐกิจและสังคมทางการเกษตรของไทย ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมค่อนข้างมาก นับจาก อดีตในช่วง 30 กว่าปีที่ผ่านมา ที่ได้เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เมื่อปี 2504 จนกระทั่งปัจจุบันอยู่ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

(2540-2544) เศรษฐกิจสาขาเกษตรกรรมยังคงตกต่ำลงอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำมาโดยตลอด

จากสภาพภูมิประเทศของอำเภอฉวางเหล็ก จังหวัดสระบุรี ส่วนใหญ่เป็นที่ราบและที่ราบเชิงเขา ลาดชันไม่มากนักโดยทั่วไปเป็นที่ราบหินใหญ่ติดต่อกันเป็นแนวกว้าง เกษตรกรจึงมักจะใช้ทำเป็นที่แปลงหญ้า ปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด และข้าวฟ่าง สภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้น อุณหภูมิในแต่ละฤดูกาลไม่แตกต่างกันมากนัก ลักษณะของดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะต่อการปลูกพืชไร่และพืชอาหารสัตว์ เกษตรกรอาศัยน้ำฝน และแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ลำห้วย และลำคลองใช้ในการปลูกพืชไร่และพืชอาหารสัตว์ แต่จากภาวะทางเศรษฐกิจดังที่กล่าวมา ประกอบกับสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง ทำให้เกษตรกรไม่สามารถล้มดาอำปากได้ ประสบกับปัญหาการทำไร่ขาดทุนทุกปี จึงทำให้รัฐบาลหันมาสนับสนุนส่งเสริมให้เกษตรกรหันมาประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมแทนการประกอบอาชีพการทำไร่

หมู่บ้านซับพริก หมู่ที่ 4 ตำบลมิตรภาพ อำเภอฉวางเหล็ก จังหวัดสระบุรี ก็เป็นท้องถิ่นหนึ่งที่เคยตกอยู่ในภาวะข้างต้น และก็ได้ได้รับการรณรงค์ส่งเสริมให้เปลี่ยนมาประกอบอาชีพเลี้ยงโคนม จนสามารถมีฐานะที่มั่นคง มีความเป็นอยู่ที่ดีมาจนถึงปัจจุบัน โดยดูได้จากตารางการประกอบอาชีพของชาวบ้านซับพริก ที่ทำให้ทราบได้ว่าการทำงานไร่น้อยลงเกือบ 100 % เกษียณแล้ว ที่เหลืออยู่ครอบครัวเดียว นั่นคือ ครอบครัวของชายสังเวียนที่โนเมื่อก่อนเคยประกอบอาชีพเลี้ยงโคนม แต่ต่อมาถูกสาวที่เคยเลี้ยงอยู่ด้วยกันได้ค้ายากไป จึงทำให้ชายสังเวียนไม่สามารถเลี้ยงโคนมผู้เดียวได้ เนื่องจากเป็นงานที่หนักเกินไป จึงจำเป็นต้องเลิก แล้วมาชื้ออาชีพทำไร่ เล็ก ๆ น้อย ๆ รอบ ๆ บ้าน เพื่อประทังชีวิตไปวัน ๆ ถ้าชายสังเวียนไม่เลิกเลี้ยงโคนมก็ถือได้ว่าหมู่บ้านซับพริกไม่มีผู้ประกอบอาชีพทำไร่อีกเลย

ปัจจุบันรัฐบาลได้ขยายการศึกษาอย่างทั่วถึง ทั้งในภาครัฐและเอกชน ตลอดจนในชนบทที่ห่างไกลให้ได้รับการศึกษาต่อในระดับที่สูงกว่าเกณฑ์ภาคบังคับ ส่งผลให้ชาวบ้านซับพริกมีทางเลือกในสาขาอาชีพอื่นเพิ่มมากขึ้น ซึ่งงานเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องใช้แรงงานมากเท่าอาชีพทำไร่ นอกจากนี้เมื่อมีโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้น โรงงานเหล่านี้ต้องการแรงงานจำนวนมากในการผลิต ทำให้คนหนุ่มสาวหันไปทำงานในโรงงานกันมากขึ้น เพราะอาชีพนี้ไม่ต้องตากแดดตลอดทั้งวัน มีชุดสวย ๆ สะอาด ๆ ให้ใส่ อีกทั้งรายได้ก็แน่นอนสม่ำเสมอไม่ได้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติ และการกำหนดราคาผลผลิตอีกต่อไป

อนาคตของการเลี้ยงโคนม

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ จะเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางด้านการศึกษาส่งเสริมเร่งรัดการผลิตน้ำนมให้เพียงพอับความต้องการภายในประเทศ เพื่อทดแทน

การนำเข้าที่ ต้องมีการขาดดุลการค้ากับต่างประเทศภายใต้กรอบเงินบาท เนื่องจากผลผลิตทางด้านนมและผลิตภัณฑ์นมของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำไม่เพียงพอต่อการบริโภคในประเทศ รัฐบาลจึงได้เร่งให้มีการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมให้มากขึ้น ในช่วงปี 2525-2531 มีจำนวนโคเพิ่มขึ้นร้อยละ 13.30 ต่อปี โคในปี 2525 มีจำนวนโค 30,046 ตัว เป็นโครีคนม 13,766 ตัว สามารถผลิตนํ้านมดิบได้ 27,027 ตันต่อปี (74 ตัน/วัน) ในปี 2531 มีจำนวนโคเทศเมียเพิ่มขึ้นเป็น 53,905 ตัว เป็นโครีคนม 49,024 ตัว ผลิตนํ้านมดิบได้ 99,449 ตันต่อปี (292 ตัน/วัน) (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร , 2531) ซึ่งมีผลมาจากการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม ทำให้ปัญหาการขาดดุลการค้าลดลงได้ส่วนหนึ่ง นอกจากนี้การส่งเสริมการเลี้ยงโคนมเป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรลดพื้นที่การปลูกพืชไร่บางชนิดที่มีปัญหาเรื่องผลผลิตและราคาคต่ำอีกด้วย

จากการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคนมดังกล่าว ได้มีการส่งเสริมและรณรงค์ให้มีการบริโภค นมมากขึ้นด้วย เพื่อพัฒนาคุณภาพของบุคลากร ซึ่งเป็นทรัพยากรของประเทศ โดยดูได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) มีเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณภาพของ ประชาชนให้มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ และมีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่ จึงได้มีการกำหนดให้มีการส่งเสริมการบริโภคนมเพิ่มขึ้น คนละ 10 กิโลกรัมต่อปี เป็น 20 กิโลกรัมต่อปี ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความต้องการบริโภคนมสูงขึ้น

จะเห็นได้ว่าอาชีพการเลี้ยงโคนมมีประโยชน์ทั้งต่อเกษตรกรผู้เลี้ยง ผู้บริโภคและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นควรมีการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมขยายไปตามจังหวัดต่าง ๆ ถ้าทุกคนร่วมมือกันในการดำเนินโครงการ มีความพยายามที่จะทำให้โครงการส่งเสริมการเลี้ยง โคนมนั้นดำเนินไปอย่างราบรื่นและประสบผลตามเป้าหมายที่กำหนดได้ โดยมีปัจจัยที่สำคัญที่มีผล กระทบต่อความสำเร็จของโครงการ ก็คือ เกษตรกร เพราะในการดำเนินการจัดการฟาร์มโคนมนั้น จะเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ของเกษตรกรซึ่งเป็นผู้ตัดสินใจใช้ปัจจัยทางการเงิน การลงทุน การ บริหารแรงงานในฟาร์ม และการให้อาหารโคนม สิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยความชำนาญและประสบ การณ์ของเกษตรกรด้วย ดังนั้นในการประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมจึงยังจำเป็นต้องมีการพัฒนา ต่อไปในทุก ๆ ด้าน เพื่อคุณภาพของนํ้านมที่ได้มาตรฐานจนเป็นที่ยอมรับจากต่างประเทศ และเป็น ที่ต้องการของคนทั้งภายในและภายนอกประเทศ ตลาดทางด้านความต้องการนํ้านมจึงจะยังเจริญ เติบโตต่อไป ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชาชนชาวไทยดีขึ้นด้วย

เมื่อไม่นานมานี้ อําเภอมวกเหล็ก จังหวัดสระบุรี มีโรงงานอุตสาหกรรม และสถานก่อสร้าง เกิดขึ้นมาก เช่น โรงงานปูนซิเมนต์ที.ที.ไอ. โรงกลั่นนํ้ามัน บีมนํ้ามัน รีสอร์ท บ้านจัดสรร ร้านอาหารเป็นต้น จึงทำให้วิถีชีวิตของหนุ่มสาวชาวชัชรักดื่มพันธ์กับระบบของโรงงานและสถานก่อสร้างเหล่านี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากหนุ่มสาวคนใดไม่ชอบที่จะเลี้ยงโคนมช่วยพ่อแม่ ก็สามารถ ไปรับจ้างทำงานเป็นลูกจ้างชั่วคราวหรือลูกจ้างประจำภายในโรงงานหรือสถานก่อสร้างเหล่านี้ได้ ส่วนคนที่มาช่วยพ่อแม่เลี้ยงโคนม เมื่อถึงวัยออกเรือน พ่อแม่ก็จะยกโคนมให้จำนวนหนึ่งเพื่อไปทำ

ทุนในอนาคต หากถูกคนโคอยู่กับพ่อแม่ ถึงจุดพ่อแม่ยามแก่เฒ่าก็จะได้โคนมที่เหลือนพร้อมบ้านหลังที่อาศัยอยู่ด้วย

สำหรับการเลี้ยงโคนมนั้น แม้ว่าจะเป็นอาชีพใหม่สำหรับชาวบ้านชัยพริก ที่ทำให้ต้องมีการปรับวิถีชีวิตไปจากเดิม จากที่เคยยังชีพด้วยการทำไร่ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ และภาวะทางเศรษฐกิจ เมื่อปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ไม่เอื้ออำนวยต่อเกษตรกร ดังนั้นทางอำเภอเมืองเหล็กจึงได้ร่วมมือกับองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย รมรงค์ส่งเสริมให้ชาวบ้านหันมาเลี้ยงโคนมและคั้นน้ำนมเพื่อสุขภาพอนามัย จึงทำให้ชาวบ้านชัยพริกหันมาทดลองเลี้ยงโคนมกัน ในตอนแรกนั้น ชาวบ้านชัยพริกก็ไม่มี ความมั่นใจในอาชีพนี้เท่าใดนัก แต่เมื่อต่อมาชาวบ้านที่เลี้ยงโคนมในรุ่นแรก ๆ ประสบผลสำเร็จ จึงทำให้ชาวบ้านที่เหลือนเริ่มเกิดความมั่นใจเพิ่มมากขึ้น จึงมีการเลี้ยงตาม ๆ กันไปจนถึงปัจจุบัน และจากการที่รัฐบาลได้รณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนคั้นนมเพื่อสุขภาพ พร้อมทั้งทาง อ.ส.ค. ได้มีการพัฒนาส่งเสริมให้ชาวบ้านผลิตน้ำนมให้ได้คุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด จึงมองได้ว่าอาชีพนี้ยังสามารถดำรงอยู่กับชาวบ้านในหมู่บ้านชัยพริกไปอีกนาน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย